

Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського
Навчально-науковий інститут історії, політології та права

ЗВІТ
ПРО ВИКОНАННЯ ОСНОВНИХ ВИДІВ
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ТА НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ
кафедри історії, етнології та археології
за 2017-2018 н.р.

Розглянуто та затверджено
на засіданні кафедри
від «19» червня 2018 р.
протокол № 18
зав. кафедри _____ Рижєва Н.О.

Кафедра історії, етнології та археології здійснює підготовку студентів за наступними спеціальностями та напрямками підготовки:

- 014 середня освіта (історія) та 6.020302. Історія*;
- 032. Історія та археологія (історія) та 6.020302. Історія;
- 014 Середня освіта (історія);
- 032 Історія та археологія (історія)
- 032 Історія та археологія (Етнологія)
- 032 Історія та археологія (Археологія)

У 2017-2018 н.р. кафедрою прочитані курси та проведено практики на денній та заочній формах навчання:

№ з/п	Назва дисципліни	Курс	Прізвище викладача
1	Історія та культура України	1	Докт. істор. наук, проф. Рижева Н. О.
2	Університетські студії	1	Викл. Морозан О. О.
3	Археологія та основи антропології	1	Канд. істор. наук, доц. Господаренко О. В., Ст. викл. Смирнов О. В.
4	Етнологія	1	Канд. істор. наук, доц. Хрящевська Л. М.
5	Історія стародавнього світу	1	Канд. істор. наук, в. о. доц. Кузовков В. В., Ст. викл. Горбенко К. В.
6	Теорія та практика наукових досліджень	1	Канд. істор. наук, доц. Погорелов А. А.
7	Історія середніх віків	2	Канд. істор. наук, доц. Господаренко О. В. Канд. істор. наук, в. о. доц. Кузовков В. В.
8	Джерелознавство	2	Канд. істор. наук, доц. Погорелов А. А.
9	Історіографія вітчизняної та всесвітньої історії	2	Докт. істор. наук, в. о. проф. Зеркаль М. М.
10	Пізня Римська імперія: актуальні проблеми переходу від античності до середньовіччя	2	Канд. істор. наук, в. о. доц. Кузовков В. В.
11	Охорона та збереження пам'яток історії та культури	2,3,4	Канд. істор. наук, доц. Хрящевська Л. М.
12	Архівознавство	2,4 4,5 зфн	Канд. істор. наук, доц. Погорелов А. А.
13	Джерелознавство	2	Канд. істор. наук, доц. Погорелов А. А.
14	Джерела з історії України	2	Канд. істор. наук, доц. Погорелов А. А.
15	Історія українського козацтва	2	Канд. істор. наук, доц. Гузенко Ю. І.
16	Давня та середньовічна історія України	2	Канд. істор. наук, доц. Гузенко

			Ю. І.
17	Науково-дослідна діяльність в освітньому просторі	2	Канд. істор. наук, доц. Погорелов А. А.
19	Історія країн Азії та Африки в середні віки	3	Канд. істор. наук, в. о. доц. Кузовков В. В.
20	Нова історія України	3	Канд. істор. наук, доц. Гузенко Ю. І.
21	Військова історія України	3	Канд. істор. наук, доц. Гузенко Ю. І.
24	Історіографія всесвітньої історії	4	Докт. істор. наук, в. о. проф. Зеркаль М. М.
25	Історіографія історії України та слов'янських народів	4	Докт. істор. наук, в. о. проф. Зеркаль М. М.
29	НумізMATика	4	Канд. істор. наук, доц. Господаренко О. В.
30	Зброєзнавство та уніформологія	4	Канд. істор. наук, доц. Гузенко Ю. І.
31	Цивілізаційний підхід у вивченні історії	4	Докт. істор. наук, в. о. проф. Зеркаль М. М.
32	Історія історичної науки	4	Канд. істор. наук, доц. Господаренко О. В.
33	Селянство Півдня України	4	Канд. істор. наук, доц. Погорелов А. А.
34	Археологічна навчальна практика	1	Ст. викл. Смирнов, Ст. викл. Горбенко К. В.
35	Археологічна навчальна практика	2	Ст. викл. Смирнов, Ст. викл. Горбенко К. В.
36	Етнографічна навчальна практика	3	Канд. істор. наук, доц. Хрящевська Л. М.
37	Архівна навчальна практика	3	Канд. істор. наук, доц. Погорелов А. А.
38	Стажистська практика	4	Викладачі кафедри
41	Історико-науковий контекст духовної парадигми людської цивілізації	5, 7	Докт. істор. наук, проф. Рижева Н. О.
42	Соціально-рольовий статус чоловіка та жінки в історії	5	Докт. істор. наук, проф. Рижева Н. О.
43	Наука в історії суспільства	5,7	Докт. істор. наук, проф. Рижева Н. О.
44	Традиційна мілітарна культура народів світу	5,7	Канд. істор. наук, доц. Гузенко Ю. І.
45	Українська етнологія в європейському контексті	5	Канд. істор. наук, доц. Хрящевська Л. М.
46	Етносоціологічні дослідження в етнології	5,7	Канд. істор. наук, доц. Хрящевська Л. М.
47	Історія музеїв та музейної справи	5	Канд. істор. наук, доц. Гузенко Ю. І.
48	Етнонаціональна політика в Україні	5	Канд. істор. наук,

			доц. Хрящевська Л. М.
49	Феномен влади в традиційному суспільстві	5	Канд. істор. наук, доц. Гузенко Ю. І.
50	Теорія та методологія археології	5	Канд. істор. наук, доц. Господаренко О. В.
51	Методика польових археологічних досліджень	5	Докт. Істор. Наук, проф. Гаврилюк Н. О.
52	Гендерний аспект цивілізаційної історії	5	Докт. істор. наук, проф. Рижева Н. О.
53	Київська Русь та її сусіди	5, 7	Канд. істор. наук, в. о. доц. Кузовков В. В.
54	Археологія доби палеометалів та раннього залізного віку України	5	Докт. Істор. Наук, проф. Симоненко О. В.
55	Джерелознавство: археологічне матеріалознавство	5	Докт. Істор. Наук, проф. Гаврилюк Н. О.
56	Консервація та реконструкція в археології	5	Канд. істор. наук, доц. Господаренко О. В.
57	Історія та культура пізніх скіфів та сарматів	5	Докт. Істор. Наук, проф. Симоненко О. В.
58	Українські історичні школи	7	Докт. істор. наук, в. о. проф. Зеркаль М. М.
59	Культура історичної пам'яті: світовий та український вимір	7	Канд. істор. наук, доц. Господаренко О. В.
62	Ментальні мапи європейського простору: погляд ХХ століття	7	Докт. істор. наук, в. о. проф. Зеркаль М. М.
64	Етнічні групи Північного Причорномор'я	7	Докт. істор. наук, в. о. проф. Зеркаль М. М.
65	Тенденції розвитку сучасної етнологічної науки	7	Докт. істор. наук, в. о. проф. Зеркаль М. М.
66	Міжетнічні відносини в Україні	7	Докт. істор. наук, в. о. проф. Зеркаль М. М.
68	Антична археологія Північного Причорномор'я	7	Докт. Істор. Наук, проф. Гаврилюк Н. О.
69	Хозарські старожитності Східної Європи	7	Канд. істор. наук, в. о. доц. Кузовков В. В.
70	Проблеми інтерпретації археологічних джерел	7	Докт. Істор. Наук, проф. Симоненко О. В.
71	Археологія скіфо-античного періоду	7	Докт. Істор. Наук, проф. Гаврилюк Н. О.
72	Середньовічна археологія	7	Канд. істор. наук, доц. Господаренко О. В.
73	Міжнародне та вітчизняне правове регулювання охорони історико-культурної спадщини	7	Канд. істор. наук, доц. Господаренко О. В.
74	Кочовики середньовічної Європи	7	Канд. істор. наук, в. о. доц. Кузовков В. В.
75	Італійські колонії та факторії Північного Причорномор'я в XIII-XV ст.: історія та археологія	7	Канд. істор. наук, доц. Господаренко О. В.
76	Виробнича етнологічна практика	5	Канд. істор. наук, доц. Хрящевська Л. М.

77	Музейно-краєзнавча практика	5	Канд. істор. наук, доц. Гузенко Ю. І.
78	Виробнича практика за спеціалізацією (польова археологічна)	5	Ст. викл. Горбенко К. В.
79	Виробнича практика за спеціалізацією (камеральна)	7	Канд. істор. наук, доц. Господаренко О. В.
80	Виробнича педагогічна практика	7	Канд. істор. наук, в. о. доц. Кузовков В. В.

Виконання навчального навантаження викладачами кафедри історії, етнології та археології за 2017 – 2018 навчальний рік

№	Викладачі	Заплановано, год. I семестр	Виконано год. I семестр	Заплановано, год. II семестр	Виконано год. II семестр	Заплановано, год. на рік	Виконано год. на рік
Штат							
1.	Рижева Н.О.	232	232	368	368	600	600
2.	Господаренко О.В.	417	417	183	183	600	600
3.	Гузенко Ю.І.	219	219	351	351	570	570
4.	Кузовков В.В.	346	346	254	254	600	600
5.	Погорєлов А.А.	263	263	307	307	570	570
6.	Хрящевська Л.М.	392	392	178	178	570	570
7.	Горбенко К.В.	213	213	387	387	600	600
8.	Смирнов О.І.	175	175	275	275	450	450
	Всього						
Погодинно							
1.	Рижева Н.О.	Не заплановано	Не заплановано	123	123	123	123
2.	Гаврилюк Н.О.	102	102	48	48	150	150
3.	Симоненко О.В.	Не заплановано	Не заплановано	150	150	150	150

Навчальне навантаження викладачів з заплановане на 2017-2018 н.р. виконано у повному обсязі.

Виконання індивідуальних планів роботи
 викладачами кафедри історії, етнології та археології
 у 2017-2018 н.р.

№ п/п	П.І.Б. викладача	Методична		Наукова		Організаційна та виховна		Всього	
		план.	виконано	план.	виконано	план.	виконано	план.	виконано
1.	Рижева Н.О.	222	222	600	600	100	100	922	922
2.	Господаренко О.В.	470	470	370	370	82	82	922	922
3.	Гузенко Ю.І.	458	458	305	305	113	113	876	876
4.	Кузовков В.В.	400	400	422	422	100	100	922	922
5.	Погорелов А.А.	200	200	576	576	100	100	876	876
6.	Хрящевська Л.М.	336	336	450	450	90	90	876	876
7.	Горбенко К.В.	222	222	600	600	100	100	922	922
8.	Смирнов О.І.	275,5	275,5	341	341	75	75	691,5	691,5
Всього		2583,5	2583,5	3664	3664	760	760	7007,5	7007,5

Навантаження викладачів з методичної, наукової та організаційної роботи на 2017-2018 н.р. виконано у повному обсязі.

3. Науково – методична робота

Науково – методична робота викладачів кафедри забезпечується шляхом проведення кафедральних методичних та наукових семінарів з проблем науково-методичного викладання навчальних курсів кафедри, взаємного відвідування занять, проведення відкритих занять.

Проведено 9 засідань методичного семінару та 9 засідань наукового семінару

<i>з/п</i>	<i>Тема методичного семінару</i>	<i>Дата проведення</i>	<i>Відповідальні</i>	<i>Наявність протоколу проведення</i>
1	Особливості викладання курсу "Хозарські старожитності Східної Європи"	20.09.2017	Кузовков В.В.	Протокол засідання кафедри історії, етнології та археології №2 від 20.09.2017 р.
2	Методика проведення семінарів з курсу "Археологія та основи антропології"	25.10.2017	Смирнов О.І.	Протокол засідання кафедри історії, етнології та археології №3 від 25.10.2017 р.
3	Сучасні підходи до створення та використання навчальних презентацій	21.11.2017	Гузенко Ю.І.	Протокол засідання кафедри історії, етнології та археології №4 від 21.11.2017 р.
4	Проблеми викладання та організації роботи в магістратурі 032 Історія та археологія. Археологія	11.12.2017	Господаренко О.В.	Протокол засідання кафедри історії, етнології та археології №7 від 11.12.2017 р.
5	Особливості методики викладання у магістратурі та роботи з творчої молоддю	18.01.2018	Рижєва Н.О.	Протокол засідання кафедри історії, етнології та археології №10 від 18.01.2018 р.
6	Структура і зміст семінарського заняття з курсу: "Історія стародавнього світу для студентів I курсу спеціальності "Історія", "Історія*"	27.02.2018	Горбенко К.В.	Протокол засідання кафедри історії, етнології та археології №12 від 27.02.2018 р.
7	Особливості підготовки студентів до виступів на міжнародних конференціях	7.03.2018	Погорелов А.А.	Протокол засідання кафедри історії, етнології та археології №13 від 7.03.2018 р.
8	Проблеми викладання та організації роботи в магістратурі 032 Історія та археологія. Етнологія	4.04.2018	Хрящевська Л.М.	Протокол засідання кафедри історії, етнології та археології №14 від 4.04.2018 р.
9	Підсумкова атестація випускників	7.05.2018	Морозан О.О.	Протокол засідання кафедри історії, етнології

				та археології №16 від 7.05.2018 р.
--	--	--	--	---------------------------------------

<i>№ з/п</i>	<i>Тема наукового семінару</i>	<i>Дата проведення</i>	<i>Відповідальні</i>	<i>Наявність протоколу проведення</i>
1	Військово-морське мистецтво українського козацтва першої половини XVII ст.	20.09.2017	Гузенко Ю.І.	Протокол засідання кафедри історії, етнології та археології №2 від 20.09.2017 р.
2	Включення першокурсників у науково-дослідну роботу	25.10.2017	Морозан О.О.	Протокол засідання кафедри історії, етнології та археології №3 від 25.10.2017 р.
3	Етнічний вимір міграційних процесів: нелегальна імміграція в Україні	21.11.2017	Хрящевська Л.М.	Протокол засідання кафедри історії, етнології та археології №4 від 21.11.2017 р.
4	Відтворення соціокультурного простору Півдня України XIII-XV ст. (за археологічними матеріалами)	11.12.2017	Господаренко О.В.	Протокол засідання кафедри історії, етнології та археології №7 від 11.12.2017 р.
5	Документальні джерела про шляхи знищення Агро-Джойнту в Україні	18.01.2018	Рижева Н.О.	Протокол засідання кафедри історії, етнології та археології №10 від 18.01.2018 р.
6	Біоінформаційний аналіз геномних даних стародавнього населення Східної Європи	27.02.2018	Смирнов О.І.	Протокол засідання кафедри історії, етнології та археології №12 від 27.02.2018 р.
7	Конфесіональний фактор у відносинах Візантії та Хозарії у IX – X ст. - № 4	7.03.2018	Кузовков В.В.	Протокол засідання кафедри історії, етнології та археології №13 від 7.03.2018 р.
8	Археологічні дослідження городища Дикий Сад у 2017 р.	4.04.2018	Горбенко К.В.	Протокол засідання кафедри історії, етнології та археології №14 від 4.04.2018 р.
9	Депортація населення Миколаївщини на примусові роботи до Німеччини та Австрії в період 1941-1945 років: джерелознавчий аспект	7.05.2018	Погорелов А.А.	Протокол засідання кафедри історії, етнології та археології №16 від 7.05.2018 р.

На кафедрі зберігаються навчальні та робочі програми всіх навчальних дисциплін, закріплених за кафедрою. Вони поновлюються (до них вносяться зміни викладачами кафедри). Поступово здійснюється розробка та доповнення робочих програм згідно вимог ЄКТС.

Навчально-методична робота викладачів кафедри у звітний період включала в себе:

- розробку та доповнення навчально-методичних комплексів з дисциплін кафедри;
- поновлення тексту лекцій;
- розробку тематики лекцій та семінарських занять, списку літератури з викладаємих дисциплін.
- розробку тем курсових та дипломних робіт.
- розробку питань до заліків та іспитів на зимову екзаменаційну сесію студентів ДФН та ЗФН ;

Виконання основних видів роботи, що входять до навантаження фіксуються у журналі обліку, який зберігається на кафедрі і щомісяця перевіряється співробітниками навчального відділу.

Записи у журналі обліку навантаження відповідають здійсненим видам роботи (навчальної, наукової, методичної, організаційно-виховної). Виконання навчального навантаження також фіксується в академічних журналах груп.

Заліково-екзаменаційні відомості, індивідуальні плани, залікові книжки заповнюються викладачами відповідно до вимог і системи оцінювання.

На кафедрі продовжується практика взаємовідвідування викладачами навчальних занять, заліків та іспитів. Результати вносяться до відповідного журналу.

Проведено сів відкритих занять:

№	ПІБ	Дата	Дисципліна, Група	Тема	Вид роботи
1	Рижева Н.О.	22.02.2018	Історикр-науковий контекст духовної парадигми людської цивілізації Гр. 534	Історичний шлях євреїв. Еволюція іудаїзму	Лекція
2	Господаренко О.В.	05.03.2018	Історія історичної науки Гр. 464	Основні тенденції розвитку історичної думки в середні віки	Лекція
3	Гузенко Ю.І.	19.03.2018	Історія українського козацтва Гр. 264	Військове мистецтво II пол. 16 – I пол. 17 ст	Лекція
4	Кузовков В.В.	15.02.2018	Гр. 214 Історія середніх віків	Візантійська цивілізація	Лекція
5	Погорелов А.А.	12.04.2018	Теорія та практика наукових досліджень Гр. 164	Академічна активність студентів	Лекція

6	Хрящевська Л.М.	02.05.2018	Етнонаціональна політика в Україні, Гр. 524	Етнічний вимір міграційних процесів	Лекція
7	Горбенко К.В.	06.02.2018	Історія Стародавнього світу Гр. 114	Вступ до історії Стародавньої Греції. Періодизація, хронологія, джерела.	Семинар

4. Науково - дослідна робота

Наукові публікації кафедри за 2017-2018 н.р.:

№ з/п	Назва	Характер роботи	Вихідні дані (<u>назва, місто видання, видавництво, рік, СТОРИНКИ</u>) згідно вимог ВАК України	Обсяг, др. арк. (40 тис . знаків , 22 сторінки = 1 др. арк.)	Наявність грифа МОН України (ВАК)	Співавтори
Монографії						
1	Динаміка етносоціальних змін в Україні в 90-ті роки ХХ століття	Монографія	Миколаїв: видавничий дім «Гельветика», 2018. Електронний варіант 400 сторінок	19 др. арк..		
2	Військово-морське мистецтво українського козацтва XVII – XVIII ст.	Монографія	Миколаїв : «Іліон», 2018. – 250 с.	12,5	-	-
3	Традиційна мілітарна культура народів світу	Навчальний посібник	Миколаїв : Іліон, 2017. – 205 с.	12,5 д.а.		
Навчальні посібники						
1	Етнологія України: теоретико-методологічні здобутки у контексті розвитку світової етнологічної думки: Навчальний	Навчальний посібник	Миколаїв: Видавничий дім «Гельветика», 2017. Електронний варіант 220 сторінок	10 др. арк..		

	посібник для студентів вищих навчальних закладів					
	Історія стародавнього світу (Греція та Рим)	Посібник	Електронний варіант 342 сторінки	Авторська частка 5,0 д.а.		Рижєва Н.О., Горбенко К.В., Кузовков В.В.
	Історія стародавнього світу (доба первісності)	Посібник	Електронний варіант 185 сторінок	Авторська частка 5,0 д.а.		Рижєва Н.О., Горбенко К.В., Кузовков В.В.
Статті, тези						
РИЖЕВА Н.О.						
1.	Знищення Агро-Джойнту в Україні (за документальними джерелами)	Стаття	Емінак: науковий щоквартальник. 2017. №3 (19) (липень-вересень). Миколаїв, 2017. – С.79-83. (фахове видання. Наукометрична база Index Copernicus)	5		
2.	Загальні тенденції західноєвропейської суднобудівної практики нового часу	Тези	Матеріали 16-ї Всеукраїнської наукової конференції «Актуальні питання історії науки і техніки» (м. Київ, 5-7 жовтня 2017 р.) / Відп.ред. Л. О. Гриффін: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК. – Київ, 2017. – С. 277–278.			
ГОСПОДАРЕНКО О.В.						
1.	Илличе – генуэзский замок в низовьях Днепра: к проблеме италяно-ордынской торговли в XIV-XV веках	Закордонне видання	ColloquiaRussica “Rus a světkočovníků (druhápolovina IX. – XVI. století). Materiályze VII. MezinárodnívědeckeKonference, Plzeň, 23.–26. listopadu 2016. – Krakov, 2017. - S. 339-350.	0,75 д. а.		
2.	Литовсько-ордынські стосунки XIV-XV ст. крізь призму теорії фронтиру	Тези конференції	V Міжнародна наукова конференція «Україна і Велике князівство Литовське в XIV-XVIII ст.: політичні, економічні, міжнаціональні та	0,3 д. а.	НАН України	

			соціокультурні відносини в загальноєвропейському вимірі». Кам'янець-Подільський, 13–16 вересня 2017 р. Тези доповідей. – К. : Інститут історії України НАН України ; Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2017. – С. 21-23.			
3	Archeologiczne badania rozpoznawcze w uroczysku Bondarowka w 2017 r.	Закордонне видання	Badania archeologiczne w Polsce srodkowowschodniej, zachodniej Bialorusi i Ukrainie w roku 2017: Streszczenia referatow XXXIV Konferencje / pod redakcja: Anny Zakoscielnej. Instytut archeologii UMCS w Lublinie muzeum lubelskie w Lublinie. – Lublin, 2018. – P. 27-28.	0,3 д. а.		Смирнов Олександр
4	Memory studies в Україні: етапи становлення та основні напрямки досліджень	Тези конференції	Аркасівські читання: історичні дослідження на сучасному етапі розвитку гуманітарної науки: матеріали VIII міжнародної науково-практичної конференції (27-28 квітня 2018 р.). – Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2018. – С. 52-54.	0,3 д. а.		
ГУЗЕНКО Ю.І.						
	Битва у Керченській протоці у липні 1621 р.: спроба реконструкції подій.	Стаття	Емінак. Науковий щоквартальник. 2017. – №4. – Т.3. – С.53 – 56.	0,5	ВАК, наукометрична база Index Copernicus EBSCO Information Services (EBSCO, США)	немає
КУЗОВКОВ В.В.						
1	Конфесіональний фактор у відносинах Візантії та	стаття	Емінак: науковий щоквартальник. Київ-Миколаїв, 2017. № 3 (19) (липень-вересень). Том 1.	0,5 д.а	ВАК, наукометрична база	

	Хозарії у ІХ – Х ст. -		С. 47 – 52.			
2	Італія та Візантія: до проблеми політичного статусу остготського королівства у 493 – 540 рр.	стаття	Емінак: науковий щоквартальник. Київ-Миколаїв, 2018. № 1 (21) (січень-березень). Том 1. С. 5 – 11.	0,5 д.а.	ВАК, науко-метрична база	
3	Розпад Гунської держави і Північне Причорномор'є у середині V ст.	Матеріали конференції	Аркасівські читання: історичні дослідження на сучасному етапі розвитку гуманітарної науки. Матеріали VIII Міжнародній науковій конференції. 2018. С.67 – 68.	0,2 д.а.		
4	Візантійська дипломатія у відносинах з Іраном за часи правління Юстиніана I (527 - 565)	стаття	Емінак: науковий щоквартальник. Київ-Миколаїв, 2018. № 3 (у друці)	0,5 д.а.		
ПОГОРЕЛОВ А.А.						
1	Двічі не вмирати?	Стаття у колективній монографії/науково-документальному виданні.	Науково-документальна серія книг «Реабілітовані історією. Миколаївська область» Том 7. – Миколаїв, Іліон, 2017.	0.4	Видається у рамках державної програми , затвердженої постановою ПВР України від 6 квітня 1992 року № 2256-ХІІ та Кабінету Міністрів України від 11 вересня 2011 року №530, Українського інституту національної пам'яті згідно постанови Кабінету Міністрів України від	

					12 січня 2011 року.	
2	<p>Досвід примусової праці миколаївського «ОСТарбайтера» І.В. Захарова на суднобудівному заводі AG «Weser»</p>	<p>Стаття у колективній монографії/науково-документальному виданні.</p>	<p>Науково-документальна серія книг «Книга Памяті України». Т.16</p>	<p>0,5 др.арк</p>	<p>Участь у державній програмі з підготовки суспільно-значущих видань відповідно до статті 2, пункту 9 частини першої статті 39 Закону України "Про місцеві державні адміністрації" , Указу Президента України від 11 травня 1999 року N 494/99 "Про додаткові заходи щодо забезпечення випуску історико-меморіального серіалу "Книга Памяті України", Указу Президента України від 13 серпня 2002 року N 713/2002 "Про історико-меморіальний серіал "Книга Памяті України", постанови</p>	

					Кабінету Міністрів України від 11 вересня 1992 року N 530 "Про підготовку і випуск серії книг "Реабілітовані історією".	
3	Історія однієї родини періоду «Великих соціалістичних звершень»	Стаття у колективній монографії/науково-документальному виданні.	Науково-документальна серія книг «Реабілітовані історією. Миколаївська область» Том 7. – Миколаїв, Іліон, 2017.	0.5	Видається у рамках державної програми , затвердженої постановою ПВР України від 6 квітня 1992 року № 2256-ХІІ та Кабінету Міністрів України від 11 вересня 2011 року №530, Українського інституту національної пам'яті згідно постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2011 року.	
ХРЯЩЕВСЬКА Л.М.						
1	Динаміка та основні напрямки еміграційних потоків з України у 90-х рр.. ХХ ст.	стаття	Емінак: науковий щоквартальник. –№ 3(19). – (липень-вересень). – Т. 3. – Київ-Миколаїв, 2017. – 143 с. - С. 90-94.	0.6	Фахове, Index Copernicus	
2	Етнічний вимір	статт	Zbiór raportów naukowych.	0,2		

	міграційних процесів: нелегальна імміграція в Україні	я	Konferencji Miedzynarodowej Naukowo-Praktycznej «European Scientific Conference. Theory. Practice». (30.07.2017-31.07.2017). – Warszawa: Wydawca: Sp.z.o.o. «Diamond trading tour», 2017. – 80 str. – С. 60-62.			
3	Мовна структура та рівень урбанізації етнічних меншин в Україні наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.	стаття	Емінак: науковий щоквартальник. Київ-Миколаїв. 2018. № 1 (21) (січень-бередень). Т. 1. 159 с.	0,6	Фахове, Index Copernicus	
ГОРБЕНКО К.В.						
1	Начальный этап археологических исследований городища Дикий Сад	стаття	«Емінак»: науковий щоквартальник. – 2017. – № 3 (19) (лиень-вересень). Том 2. Київ-Миколаїв, 2017. – 144 с. – С. 9 – 25.	1,0	Фахове Index Copernicus	
2	Дослідження Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського на території Херсонської області	стаття	Минуле і сучасність: Таврія. Херсонщина. Каховка: збірник матеріалів ІІ Всеукраїнської науково-практичної красзнавчої конференції з міжнародною участю (14-15 вересня 2017 р.) / Упоряд. М. В. Гончар. – Каховка – Херсон: Гілея, 2017. – 212 с. – С. 33-35.	0,3		Смирнов О.І. Смирнов Л.І.
3	Розкопки приміщення № 21 на території укріпленого поселення Дикий Сад		Археологічні дослідження в Україні 2016 / гол. ред. Ю. В. Болтрик. – Київ: ІА НАН України, 2018. – 354 с. – С. 151–155.	0,3		
4	Розкопки укріпленого	стаття	Археологічні дослідження в Україні 2017 р.	0,3		

	поселення доби фінальної бронзи Дикий Сад		У друці			
5	Дослідження приміщення № 21 на території укріпленого поселення Дикий Сад	стаття	FORUM OLBICUM II: Пам'яті В.В. Крапівіної (до 150-річчя дослідження Ольвії), Матеріали Міжнародної археологічної конференції, 4-6 травня 2018 р. Миколаїв: НДЦ «Лукомор'є», 2018. 132 с. – С. 8–12	0,5		
6	Розкопки укріпленого поселення Дикий Сад у 2017 році	стаття	Аркасівські читання: історичні дослідження на сучасному етапі розвитку гуманітарної науки: матеріали VIII Міжнародної наукової конференції (27-28 квітня 2018 р.). – Миколаїв : МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2018. – 144 с. – С. 15 – 17.	0,5		
СМИРНОВ О.І.						
1	Археологічні дослідження Миколаївського національного університету ім. В.О. Сухомлинського на території Херсонської області.	стаття	Минуле і сучасність: Тіврія. Херсонщина. Кахавка: збірник матеріалів II всеукраїнської науково-практичної краєзнавчої конференції з міжнародною участю. (14-15 вересня 2017 р.) / Упорядник М.В.Гончар - Каховка-Херсон: Гілея, 2017 С. 33-36.	0,3		Горбенко К.В., Смирнов Л.І.
2	Основні результати дослідження античного поселення та святилища Вікторівка I	стаття	Минуле і сучасність: Тіврія. Херсонщина. Кахавка: збірник матеріалів II всеукраїнської науково-практичної краєзнавчої конференції з міжнародною участю. (14-15 вересня 2017 р.) / Упорядник М.В.Гончар - Каховка-Херсон: Гілея, 2017 С. 20-23.	0,3		Бондаренко Д.В.

Участь професорсько-викладацького складу у наукових і науково-методичних конференціях та семінарах

Назва конференції, семінару	Дата проведення	Місце проведення	Секція, тема доповіді
Всеукраїнські конференції та семінари			
II Всеукраїнська науково-практична краєзнавча конференція «МИНУЛЕ І СУЧАСНІСТЬ: ТАВРІЯ. ХЕРСОНЩИНА. КАХОВКА»	14 – 15 вересня 2017 року	м. Каховка	Дослідження Миколаївського національного університету ім. В.О. Сухомлинського на території Херсонської області
<u>Горбенко К.В.</u> «Миколаївщина і Північне Причорномор'я: історія і сучасність». До 85-ої річниці від дня народження професора М. Александрова	29-30 вересня 2017 р.	м. Миколаїв	Пленарна доповідь Розкопки на території городища «Дикий сад» у 2016–2017 році
Міжнародні конференції			
<u>Рижева Н.О.</u> FORUM OLBICUM II: Пам'яті В.В. Крапівіної (до 150-річчя дослідження Ольвії)	04-06 травня 2018	м. Миколаїв	Сучасні реалії та перспективні завдання роботи кафедри історії, етнології та археології Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського
<u>Горбенко К.В.</u> Badania archeologiczne w Polsce srodkowowschodniej, zachodniej Bialorusi i Ukrainie w roku 2017: Streszczenia referatow XXXIV Konferencje	26 квітня 2018	Lublin Poland	Badania grodzisku Dziki Sad
<u>Горбенко К.В.</u> Аркасівські читання: історичні дослідження на сучасному етапі розвитку гуманітарної науки: VIII Міжнародна наукова конференція	27-28 квітня 2018 р.	м. Миколаїв	Розкопки укріпленого поселення Дикий Сад у 2017 році
FORUM OLBICUM II: Пам'яті В.В. Крапівіної (до 150-річчя дослідження Ольвії)	04-06 травня 2018	м. Миколаїв	Дослідження приміщення № 21 на території укріпленого поселення Дикий Сад
Міжнародний симпозіум «Троянські читання» з нагоди	30 травня 2018	м. Київ	Основні археологічні показники укріпленого

оголошення 2018 року – роком Трої за ініціативою уряду Республіки Туреччина та ЮНЕСКО.			поселення Дикий Сад (XIII/XII–X ст. до н.е.)
<u>Господаренко О.В.</u> V Міжнародна наукова конференція «Україна і Велике князівство Литовське в XIV-XVIII ст.: політичні, економічні, міжнаціональні та соціокультурні відносини в загальноєвропейському вимірі»	13-16 вересня 2017 р.	Кам'янець-Подільський	Литовсько-ординські стосунки XIV-XV ст. крізь призму теорії фронтиру
<u>Хрящевська Л.М.</u> «European Scientific Conference. Theory. Practice». - Wydawca: Sp.z.o.o. «Diamond trading tour», 2017. – 80 str. – С. 60-62.	(30.07.2017-31.07.2017).	Warszawa,	Нелегальна імміграція в Україні.
<u>Погорелов А.А.</u> Участь у роботі Міжнародного науково семінару „Following the Nazi forced labor in Northern Germany“: Universität Bremen, GERMANY	08-15 Жовтня 2017 р.	ФРН, м.Бремен, Бременський університет	Матеріали Державного архіву Миколаївської області як джерело дослідження примусової праці населення регіону в окупованій Європі у період 1942-1945 рр.
<u>Погорелов А.А.</u> Участь у роботі Міжнародної наукової конференції (за планом НДР): "Beyond camps and forced labour: current international research on survivors of Nazi persecution". Sixth international multidisciplinary conference, to be held at Birkbeck, University of London, and Wiener Library, UK, London, 10-12 January 2018	10-12 Січня 2018 р.	Великобританія, м. Лондон, Лондонський університет Біркбек та Бібліотека Віннер	The unknown photos and letters of the Ukrainian Ostarbeiters as a source of research of the forced labor of the Mykolaiv region's population in Germany and Austria during the Second World War
<u>Господаренко О.В.</u> V Міжнародна наукова конференція «Україна і Велике князівство Литовське в XIV-XVIII ст.: політичні, економічні, міжнаціональні та соціокультурні відносини в загальноєвропейському вимірі»	13-16 вересня 2017 р.	Кам'янець-Подільський	Литовсько-ординські стосунки XIV-XV ст. крізь призму теорії фронтиру

<u>Хрящевська Л.М.</u> «European Scientific Conference. Theory. Practice». - Wydawca: Sp.z.o.o. «Diamond trading tour», 2017. – 80 str. – С. 60-62.	(30.07.2017-31.07.2017).	Warszawa,	Нелегальна імміграція в Україні.
<u>Погорелов А.А.</u> Участь у роботі Міжнародного науково семінару „Following the Nazi forced labor in Northern Germany“: Universität Bremen, GERMANY	08-15 Жовтня 2017 р.	ФРН, м.Бремен, Бременський університет	Матеріали Державного архіву Миколаївської області як джерело дослідження примусової праці населення регіону в окупованій Європі у період 1942-1945 рр.
<u>Погорелов А.А.</u> Участь у роботі Міжнародної наукової конференції (за планом НДР): "Beyond camps and forced labour: current international research on survivors of Nazi persecution". Sixth international multidisciplinary conference, to be held at Birkbeck, University of London, and Wiener Library, UK, London, 10-12 January 2018	10-12 Січня 2018 р.	Великобританія, м. Лондон, Лондонський університет Біркбек та Бібліотека Віннер	The unknown photos and letters of the Ukrainian Ostarbeiters as a source of research of the forced labor of the Mykolaiv region's population in Germany and Austria during the Second World War
<u>Хрящевська Л.М.</u> Аркасівські читання: історичні дослідження на сучасному етапі розвитку гуманітарної науки	27-28 квітня 2018 р	Миколаївський обласний краєзнавчий музей	Етнологія – «Безробіття в Україні в кінці XIX – на початку XX ст.»
<u>Господаренко О.В.</u> Badania archeologiczne w Polsce środkowowschodniej, zachodniej Białorusi i Ukrainie w roku 2017	25-26 квітня 2018 р.	Люблін, Республіка Польща	Archeologiczne badania rozpoznawcze w uroczysku Bondarowka w 2017 r.
<u>Господаренко О.В.</u> Аркасівські читання: Історичні дослідження на сучасному етапі розвитку гуманітарної науки	27-28 квітня 2018 р.	Миколаїв, Україна	Memory studies в Україні: етапи становлення та основні напрямки досліджень
Регіональні конференції			
<u>Господаренко О.В.</u> Науково-практична конференція «Українська демократична революція 1917-1921 рр.: історичні наративи»	24 листопада 2017 р.	Миколаїв	Південь України в українській революції 1917-1921 рр.

4.4. Виконання теми науково-дослідницької роботи, що включена до плану роботи університету у сферах наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності на 2017 та 2018 роки.

Завершено роботу за *темою № 0115U001210 «Степове Побужжя в контексті соціокультурного розвитку Східної та Центральної Європи у IV тис. до н.е. – XV ст. н.е.»*. Керівник: д.і.н., проф. Рижева Надія Олександрівна. Виконавці: Господаренко О.В., Кузовков В.В., Горбенко К.В., Смирнов О.І., Смирнов Л.І.

III етап: Соціально-культурні процеси у Степовому Побужжі у період середньовіччя в контексті історичного розвитку європейської цивілізації.

Польові дослідження – Археологічні дослідження стародавніх пам'яток на території Миколаївської та Херсонської областей – розкопки курганів доби бронзи, поселень та городищ.

Лабораторні дослідження – Обробка та систематизація накопичених артефактів. Реставрація та графічне оформлення отриманих матеріалів. Підготовка звіту до ІА НАНУ.

Узагальнення відомих даних, уточнення та складання топографічних планів та схем розташування археологічних пам'яток. Здобутті нових даних про сучасний стан археологічних пам'яток регіону, що за часом появи охоплюють період від IV тис. до н.е. – XV ст. н.е. Розробка комплексу заходів по їхньому збереженню, класифікація та каталогізація археологічних пам'яток. Поповнення фондів Миколаївського краєзнавчого музею. Встановлення приналежності населення Степового Побужжя до соціокультурного континууму Центральної та Східної Європи у зазначений період. Лабораторні дослідження (обробка археологічного матеріалу, підготовка текстів наукових статей та тез на конференції, написання наукового звіту до ІА НАНУ). Аналіз матеріалу по темі, написання та підготовка до публікації наукової статті у фаховому журналі. Наукові праці МНУ, АДУ ІА НАН України, тощо.

Основні наукові результати проекту:

Нові дані про сучасний стан археологічних пам'яток регіону V – XV ст. Каталогізація артефактів та археологічних пам'яток. Створення сучасної археологічної карти з врахуванням соціокультурних зв'язків населення Степового Побужжя з регіонами Центральної та Східної Європи. Плани пам'яток на топографічних картах з прив'язкою GPS. Реєстр стародавніх пам'яток Степового Побужжя. Розробка комплексу заходів по їхньому збереженню, класифікація та каталогізація археологічних пам'яток. Поповнення фондів Миколаївського краєзнавчого музею.

Встановлення приналежності населення Степового Побужжя до соціокультурного континууму Центральної та Східної Європи у зазначений період.

Тема № 0118U003394 «Комплексне дослідження археологічних пам'яток Нижнього Побужжя III тис. до н.е.–XV ст. (пам'яткоохоронний аспект)».

Керівник: д.і.н., проф. Рижева Надія Олександрівна

Виконавці: Господаренко О.В., Кузовков В.В., Горбенко К.В., Смирнов О.І., Смирнов Л.І.

I етап: Аналіз джерел та архівних матеріалів. Дослідження археологічних пам'яток м. Миколаєва.

Результати:

Нові матеріальні, писемні, географічні та антропологічні джерела з історії та культури стародавнього населення Нижнього Побужжя.

Стан збереженості археологічних об'єктів м. Миколаєва.

Нові артефакти, що увійдуть до державного музейного фонду. Перелік та топографічні плани розташування курганів, могильників, поселень, городищ тощо, детальні інструментальні плани окремих об'єктів, оновлення даних про розміри та топографію пам'яток, уточнення площі розповсюдження культурних шарів та хронології пам'яток.

Комплексний план довготривалих заходів щодо збереження археологічних пам'яток доби бронзи, античності та середньовіччя, підготовка найбільш знакових об'єктів до консервації та музеєфікації.

Паспорти найбільш знакових об'єктів культурно-історичної спадщини регіону.

Схеми туристичних маршрутів, програма для археологічного та зеленого туризму.

Тема № 0113U004471 «Воєнне мистецтво українського козацтва в працях істориків Центрально-Східної Європи XIX – початку XX ст.: спільне та відмінне у науковому наративі історіографічних шкіль». Виконавець Гузенко Ю.І.

Основні наукові результати проекту:

Під час виконання науково-дослідної роботи було з'ясовано, що стан наукової розробки проблеми не можна вважати задовільним. Незважаючи на те, що існує велика кількість історичних досліджень українських, польських та російських істориків з тематики військового мистецтва українського козацтва, зокрема військово-морського мистецтва, практично усі вони висвітлюють лише окремі аспекти зазначеної теми, тому зазначену проблематику можна віднести до кола малодосліджених тем.

Встановлення зовнішнього вигляду турецьких та європейських військових кораблів зазначеного періоду, їх головних характеристик, типів озброєння та ефективності його використання, особливостей комплектації екіпажів, тактичних дій, дало можливість провести порівняльний аналіз воєнних можливостей галер та козацьких чайок; зробити спроби реконструкції битв козацьких та турецьких

флотилій (наприклад, боїв у гирлі Дунаю, Дніпровському лимані (1621 р.) Карахарманської битви (1625 р.) та ін.); розвінчати деякі міфи військово-морської історії Росії, пов'язані з російсько-турецькими війнами XVIII ст.

Автором дослідження було з'ясовано, що українське козацтво під час воєнних дій XVIII ст. використовувало практично ті ж самі тактичні прийоми, що і під час протистояння з Османською імперією протягом XVII ст. Стан турецького флоту та підготовка його екіпажів дозволяла практично без суттєвих змін ефективно використовувати давно відпрацьовані прийоми бою на морі та прибережній зоні. Тактичні дії українського козацтва мали жорстку прив'язку до театру бойових дій.

Індивідуальна тема НДР ***«Депортація населення Миколаївщини на примусові роботи до Німеччини та Австрії в період 1941-1945 років: джерелознавчий аспект»***. Виконавець – **Погорелов А.А.**

Обсяг фінансування (у рамках отриманого гранту) – 30.800 грн. Проект фінансувався у рамках міжнародного гранта від Канадського університету Альберта за програмою «Research Grants in Ukrainian and Ukrainian Canadian Studies in the Humanities and Social sciences, Law, Education and Library Sciences 2016-2017». Термін фінансування закінчився у грудні 2017 р.

У центрі уваги проекту – масові джерела, що відображають процес депортації цивільного населення Миколаївщини на примусові роботи до Німеччини та Австрії. До них належать матеріали фільтраційних справ НКВС; листи українських «остарбайтерів» з німецьких та австрійських трудових таборів в Україну, військових та промислових об'єктів, сільськогосподарських підприємств чи приватних господарств; матеріали органів Миколаївського та Херсонського міського окупаційного самоврядування; листи репатріантів депортованим особам; матеріали опитувальних анкет НКВС; усні спогади очевидців; матеріали закордонних наукових, музейних та архівних установ.

Досліджено обставини виникнення джерел, ступінь їх достовірності стосовно тих процесів, що в них відображені. Аналізуються інформаційні можливості джерел для висвітлення матеріально-побутового та морально-психологічного стану українських «остарбайтерів». Виявлені та введені до наукового обігу матеріали особистого походження є вагомим вкладом у вивчення примусової праці населення Миколаївщини на території Німеччини та Австрії в роки Другої світової війни.

Створено каталог зі 250 раніше невідомих приватних фотографій, класифіковано листи, що надсилали остарбайтери з трудових таборів північної Німеччини до своїх рідних. Проілюстровано інформаційні можливості епістолярної спадщини українських примусових працівників.

У презентації окремих результатів НДР доцент А.А. Погорелов взяв участь у роботі (з виїздом за кордон) Міжнародної наукової конференції: "Beyond camps and forced labour: current international research on survivors of Nazi persecution".

Sixth international multidisciplinary conference, to be held at Birkbeck, University of London, and Wiener Library, UK, London, 10-12 January 2018. Тема доповіді: "The unknown photos and letters of the Ukrainian Ostarbeiters as a source of research of the forced labor of the Mykolaiv region's population in Germany and Austria during the Second World War".

Для участі у вищезазначеній міжнародній конференції доцент А.А. Погорелов отримав гранти від німецького урядового фонду "Erinnerung, Verantwortung und Zukunft" (Фонд EVZ, Berlin, Germany) та від Наукового товариства імені Т. Шевченка (Нью Йорк, США).

Окремі аспекти дослідження у межах запланованої теми НДР проводились спільно з Дослідницьким центром Східної Європи Бременського університету (Бремен, ФРН). Зокрема, у жовтні 2017 року проведено Міжнародний науково-практичний семінар „Following the Nazi forced labor in Northern Germany“, що приходив на базі двох Бременських університетів: Universität Bremen, Jacobs University Bremen. Участь у семінарі відбувалась за грантової підтримки Міністерства Закордонних Справ ФРН за програмою Німецької служби академічних обмінів (DAAD) "Studienreisen für Gruppen ausländischer Studierender in Deutschland". До участі у роботі семінару залучалось 10 студентів Навчально-наукового інституту історії, політології та права: А. Мейта, А. Гашук, М. Махова, М. Ворона, В. Паролов, Н. Кашперук, О. Швець, С. Цветухін, Є. Чепурний, К. Козак. Обсяг отриманого гранту – 132.440 грн. Керівник проекту від університету – доцент А.А. Погорелов.

Тема № 0113U004470 «Динаміка етносоціальних змін в Україні в 90-ті роки ХХ століття». Виконавець – Хрящевська Л.М.

IV-V етапи: Соціальна динаміка етнічних спільнот України.

Заплановані результати етапу: 1) Визначити характеристики етносоціальних процесів та змін в українському селі.

2) Динаміку еміграційних потоків з України та соціально-демографічну характеристику мігрантів.

Написання та підготовка до публікації наукових статей у фахових виданнях, передусім тих, що входять до міжнародних наукометричних баз (Web of Science, Index Copernikus, [Open Academic Journals Index](#) (Росія) та [Google scholar](#) (США), РІНЦ та закордонних виданнях.

- тез у Міжнародних науково-практичних конференціях та закордонних виданнях.

Отримані результати етапу: Визначено характеристики етносоціальних процесів та змін в українському селі.

2) Динаміку еміграційних потоків з України та соціально-демографічну характеристику мігрантів.

2. Опрацьовані документи, джерела, література, зроблено їх аналіз.

Опубліковано наукові статті у фахових виданнях, передусім тих, що входять до міжнародних наукометричних баз (Index Copernicus):

1. Демографічна криза та руйнація соціальної інфраструктури в українському селі у 1991-2001 роках // Емінак: науковий щоквартальник. – № 1(17). – (січень-березень). – Т. 4. – Київ-Миколаїв, 2017. – 139 с. - С. 91-95. **Фахове видання, журнал введено до наукометричних баз [Open Academic Journals Index](#) (Росія) та [Google scholar](#) (США), РІНЦ, [Index Copernicus](#).**

2. Причини, динаміка еміграційних потоків з України та соціально-демографічна характеристика мігрантів у 90-х роках ХХ ст. роках // Емінак: науковий щоквартальник. –№ 3(15). – (липень-вересень). – Т. 1. – Київ-Миколаїв, 2017. – 130 с. - С. 62-68. **Фахове видання, журнал введено до наукометричних баз [Open Academic Journals Index](#) (Росія) та [Google scholar](#) (США), РІНЦ, [Index Copernicus](#).**

3. Динаміка й основні напрямки еміграційних потоків з України у 90-х рр. ХХ ст. // Емінак: науковий щоквартальник. –№ 3(19). – (липень-вересень). – Т. 3. – Київ-Миколаїв, 2017. – 143 с. - С. 90-95. Фахове видання, журнал введено до наукометричних баз [Open Academic Journals Index](#) (Росія) та [Google scholar](#) (США), РІНЦ, [Index Copernicus](#).

Апробовані результати дослідження під час VII Міжнародної науково-практичної конференції «Аркасівські читання: історичні дослідження на сучасному етапі розвитку гуманітарної науки»,

II Міжнародної науково-практичної конференції «Чорноморське регіональне співробітництво в контексті процесів європейської інтеграції».

VI етап: Соціальна динаміка етнічних спільнот України.

Заплановані результати етапу: 1) Визначити соціальні можливості адаптації населення в нових умовах для виявлення соціальної мотивації еміграції з України, фактори соціальної адаптації мігрантів в країнах поселення та перспективи соціальної мобільності українських емігрантів. 2) Розробити критерії для визначення соціального статусу особистості; виявити відзнаки в структурі зайнятості в областях Південного регіону на основі аналізу соціальної структури сучасної України у період з початку 1990-х до кінця 2001рр. 3) Узагальнення результату дослідження, висвітлення динаміки етносоціальних змін в Україні в 90-ті роки ХХ століття.

Написання та підготовка до публікації наукових статей у фахових виданнях, передусім тих, що входять до міжнародних наукометричних баз (Web of Science, Index Copernicus, [Open Academic Journals Index](#) (Росія) та [Google scholar](#) (США), РІНЦ та закордонних виданнях.

- тез у Міжнародних науково-практичних конференціях та закордонних виданнях.

Отримані результати етапу: 1. Визначено соціальні можливості адаптації населення в нових умовах. 2. З'ясовано соціальну мотивацію еміграції з України,

фактори соціальної адаптації мігрантів в країнах поселення та перспективи соціальної мобільності українських емігрантів. 3. Розроблено критерії для визначення соціального статусу особистості. 4. Виявлено відзнаки в структурі зайнятості в областях Південного регіону у період з початку 1990-х до кінця 2001 рр. Інтегруються і конкретизуються основні результати відкритої, фундаментальної науково-дослідної роботи «Динаміка етносоціальних змін в Україні в 90-ті роки ХХ століття», що виконувалась в навчально-науковому інституті історії, політології та права МНУ імені В.О. Сухомлинського.

Опубліковано наукові статті у фахових виданнях, передусім тих, що входять до міжнародних наукометричних баз (Index Copernicus):

1. Мовна структура та рівень урбанізації етнічних меншин в Україні наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. // Емінак: науковий щоквартальник. Київ-Миколаїв. 2018. № 1 (21) (січень-бередень). Т. 1. 159 с. **Фахове видання, журнал введено до наукометричних баз [Open Academic Journals Index \(Росія\)](#) та [Google scholar \(США\)](#), РІНЦ, [Index Copernicus](#).**

Апробовані результати дослідження під час VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Аркасівські читання: історичні дослідження на сучасному етапі розвитку гуманітарної науки»,

Наукова новизна та значимість отриманих наукових результатів, отриманих у 2017-2018 н.р. полягає у вирішенні актуальної наукової проблеми, яка до цього часу не мала всебічного та об'єктивного висвітлення в історичній науці. На основі широкого кола джерел визначено характеристики етносоціальних процесів та змін в українському селі динаміку еміграційних потоків з України та соціально-демографічну характеристику мігрантів, соціальні можливості адаптації населення в нових умовах, соціальну мотивацію еміграції з України, фактори соціальної адаптації мігрантів в країнах поселення та перспективи соціальної мобільності українських емігрантів, розроблено критерії для визначення соціального статусу особистості, виявлено відзнаки в структурі зайнятості в областях Південного регіону у період з початку 1990-х до кінця 2001 рр.

В процесі роботи над темою дослідження нами одержано нове знання та нове розуміння динаміки та особливостей етносоціальних змін, які є предметом нашого дослідження. Суть в тому, що у бурхливому просторі життєвих подій статус будь-то людини, будь-то суспільної (етнічної) групи не може залишатися незмінною категорією. Завжди існує загроза його зниження хоча б тому, що інші люди або суспільні групи прагнуть змінити власний статус у бік його підвищення. Тобто статусні позиції індивідів або суспільних груп постійно знаходяться у стані динамічних змін. Ці соціальні зміни і визначають у кінцевому рахунку, тривкість суспільних систем, їх розвиток. Відсутність змін веде до стагнації і навіть до деградації та загибелі системи. Якщо ми маємо справу з системою, то і концепція дослідження явищ, притаманних цій системі,

повинна базуватися на певному підході, що спирається на певних принципах дослідження взаємозв'язку окремих частин (елементів) системи та стану самих елементів.

Існують два основні принципи концептуального підходу при дослідженні системних явищ. Це принцип динаміки і принцип статичності. Вони запозичені суспільствознавством із природничих наук, точніше, з класичної фізики. Перший принцип – динаміка – відображає відношення залежності між станами однієї і тієї самої системи, причому ці стани постійно змінюються, трансформуються. Інший принцип – статика – розглядає елементи системи як незмінні, а взаємозв'язки між ними постійними, тривкими. Отже, соціальна динаміка – це підхід до вивчення соціальних явищ на основі дослідження процесів змін, які відбуваються з цими явищами, при цьому розглядається їх обумовленість, їх направленість та їх соціальні наслідки.

Дані, отримані в результаті дослідження, стосовно реформування українського законодавства соціального захисту населення в контексті європейської інтеграції, могли б увійти до інформаційного банку даних з проблем етносоціальної політики.

Вивчення етносоціальних процесів на рівні дослідження населення України як цілісного етносоціального організму, аналіз етносоціальних процесів та їх змін у розрізі регіонів, які відрізняються один від одного за етнічним складом населення, слугують цілям етнологічного пізнання, тому розроблені положення і висновки вносять досить суттєвий вклад у теорію етногенезу і можуть бути використані науковцями при з'ясуванні сукупності соціально-історичних, духовно-культурних процесів та природних чинників, що зумовлюють виникнення, становлення і розвиток [етносу](#).

Підняті важливі й актуальні питання, що впливають на вирішення проблем стабільності соціального захисту населення України. Досліджені матеріали можуть бути використані при розробці методичних прийомів і способів виявлення особливостей і змін демографічних, соціально-економічних і соціокультурних процесів, що відбувалися у титульного етносу України в 90-ті роки ХХ століття.

Також матеріали дослідження внаслідок свого комплексного та інтегрованого характеру, можуть бути використані у навчально-методичних комплексах широкого кола гуманітарних навчальних дисциплін – історичних, етнологічних, соціальних, правових, тощо.

Використання результатів у навчальному процесі на основі результатів НДР за 2017-2018 н.р.

Оновлені лекційні теми та практичні роботи НМК дисциплін «Етносоціологічні дослідження в етнології», «Етнологія», «Етнонаціональна політика в Україні». Результати НДР включені до робочих навчальних програм згідно навчального плану.

Цінність результатів дослідження для підготовки фахівців вищої кваліфікації полягає в набутті і розвитку здатності розглядати суспільні явища в розвитку та в конкретних історичних умовах певного часу; зіставляти історичні події; оцінювати, порівнювати, пояснювати факти і явища дійсності на основі інформації, отриманої з різних джерел знань; визначати причини, сутність, наслідки та значення історичних явищ і подій; порівнювати, пояснювати, узагальнювати та критично оцінювати факти й діяльність осіб, спираючись на набуті знання, власну систему цінностей, з позиції загальнолюдських і національних цінностей; виявляти суперечності в позиціях, різні інтереси, потреби соціальних груп і окремих осіб та їх роль в історичному процесі, тенденції й напрями історичного розвитку.

Керівництво аспірантами та здобувачами

Рижева Н.О. – керівник здобувачів ступеня доктора філософії, які пройшли захист дисертацій :

30.05.2018 - Мітковська Тетяна Сергіївна за темою «Розвиток гідрографії у Північному Причорномор'ї у XIX – на початку XX ст.».

31.05.2018 - Фесенко Анжеліка Артурівна за темою «Внесок почесних громадян Півдня України в розвиток регіону в II пол XIX – на початку XX ст. (на прикладі Севастополя і Миколаєва)».

Відгуки на автореферати:

Хрящевська Л.М. протягом 2017-2018 н.р. було надано 2 відзиви на автореферат дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук Савицікій Оксані Олександрівні «Повсякденне життя мешканців Чернігова в 1943-1953 рр.» (Чернігів, 2017); Луговик Тетяні Вікторівні «Наукова та пам'яткоохоронна діяльність Євгенії Юріївни Спаської (1892-1980)» (Чернігів, 2018).

Опонування дисертацій

Доцент Погорелов А.А. виступив офіційним опонентом на захисті на дисертації Гандрабури Наталі Ярославівни «Село генеральної округи «Дніпропетровськ» (1941-1944 рр.): визиск, виснаження та наслідки», подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.01 – історія України. Захист відбувався у спецраді К 38.134.01 МНУ імені В.А. Сухомлинського 27.12.2017 р.

Керівництво написанням дипломних робіт

На кафедрі за звітний період написані та захищені 16 дипломних робіт магістрів.

Керівництво написання студентських статей та участі в конкурсах, олімпіадах

№	Автор	Назва роботи	Назва видання, де	Співавтори
---	-------	--------------	-------------------	------------

			опубліковано роботу	
1	Мирун В. В.	Relations between Lithuania and the Horde in 13-15 centuries: main aspects	II Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні тенденції розвитку науки», м. Хмельницький, 22 грудня 2017 р.	
2	Мирун В. В.	Литовсько-ординські відносини у XIII – першій половині XIV ст.	Аркасівські читання: історичні дослідження на сучасному етапі розвитку гуманітарної науки: матеріали VIII міжнародної науково-практичної конференції (27-28 квітня 2018 р.). – Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2018.	
3	Довбня В. В.	Оуайн Глендур – національний герой Вельсу		
4	Луценко В. Д.	Внесок В. Дерпфельда в античну археологію		

Участь у Всеукраїнській студентській олімпіаді з історії 16-18 травня 2018 р., м. Умань, (Мирун Владислав, Обримба Євген)

Організаційно – виховна та профорієнтаційна робота.

Всі викладачі кафедри приймали участь у міжнародному освітньому проекті «Наукові пікніки» (м. Миколаїв, 16 червня 2018 р.)

Рижєва Н.О.

Член редакційної колегії двох збірок що входять до переліку ВАК: «Історичні записки МНУ імені В.О.Сухомлинського», Дослідження з історії техніки : збірник наукових праць "Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»", Державний політехнічний музей.

Член вченої ради МНУ імені В.О. Сухомлинського та вченої ради Навчально-наукового інституту історії, політології та права.

Член спеціалізованих вчених рад: К38.134.01 МНУ імені В.О.Сухомлинського; Д26.820.02 Державний економіко-технологічний університет транспорту.

Член організаційного комітету VIII Міжнародної наукової конференції «Аркасівські читання: історичні дослідження на сучасному етапі розвитку гуманітарної науки».

Гузенко Ю.І.

Упродовж 2017 - 2018 навчального року брав участь у роботі вченої ради інституту історії, політології та права. Підготував та брав участь у роботі заходів агітаційного характеру. Брав участь у роботі громадських організацій (Член спілки краєзнавців України). Проводив профорієнтаційну роботу серед школярів міста. Запланована організаційна та виховна робота здійснена у повному обсязі.

Брав участь у розробці буклету та флаєру нашого інституту що були використані під час проведення заходів з профорієнтації.

У жовтні 2017 р. брав участь у брав участь у проведенні профорієнтаційного заходу в Баштанській ЗОШ № 1. 1 лютого 2018 р. брав

участь у проведенні профорієнтаційного заходу у коледжі нашого університету. 16 березня 2018 брав участь у проведенні профорієнтаційного заходу в Миколаївському районі: відвідав Криничанську, Михайлівську та Кривобалківські школи.

Протягом року забезпечував роботу сайту Інституту історії, політології та права.

19 квітня 2018 р. брав участь у проведенні всеукраїнського семінару «Кузня захисників України» для керівників клубів Військово-патріотичного виховання. Виступав з лекцією «Військове мистецтво українського козацтва». Серед організаторів заходу ГС «Всеукраїнське об'єднання військово-патріотичних організацій» та ГО «Територіальна регіональна козацька громада».

Горбенко К.В.

Упродовж 2017-2018 навчального року приймав участь у роботі вченої ради інституту історії, політології та права. Організував та провів заходи з військово-патріотичного виховання серед студентів I та II курсів. Підготував та приймав участь у роботі виставок та заходів агітаційного характеру. Проводив профорієнтаційну роботу серед школярів міста. Приймав участь у підготовці до друку наукового фахового журналу Емінак (відповідальний секретар). Приймав участь у роботі громадських організацій (Член спілки краєзнавців України), Член організаційного комітету VIII Міжнародної наукової конференції «Аркасівські читання: історичні дослідження на сучасному етапі розвитку гуманітарної науки» та FORUM OLBICUM II: Пам'яті В.В. Крапівіної (до 150-річчя дослідження Ольвії).

Хрящевська Л.М.

Упродовж 2017-2018 навчального року приймала участь у роботі вченої ради інституту історії, політології та права. Проводила профорієнтаційну роботу серед школярів (9-11 класів) міста і області з метою їх залучення до вступу в Університет. Провела профорієнтаційний захід для учнів 9-11 класів Криничанівської ЗОШ, Михайлівської ЗОШ, Кривобалківської ЗОШ з метою залучення до вступу до навчально-наукового інституту історії, політології та права МНУ імені В.О. Сухомлинського.

Прийняла участь у конференції «Розстріляне відродження» у Баштанській ЗОШ I-III ст. Проводила співбесіду із студентами IV курсу інституту історії, політології та права, випускниками з метою їх подальшого навчання та вступу до магістратури, за освітньо-кваліфікаційного рівнем магістра, освітньої програми «Етнологія». Приймала участь у роботі громадських організацій (Член спілки краєзнавців України).

30 квітня 2018 року організовано і проведено годину спілкування «Проблема зародження давньоруської державності в історичних працях О.Я. Єфименко» із залученням студентів 524, 724 акад. груп.

16 травня 2018 р. організовано і проведено круглий стіл «Культурні традиції країн Європейського Союзу» із залученням студентів 524, 724 акад. гр.

Погорєлов А.А.

Упродовж I семестру 2017-2018 навчального року приймав участь у роботі виставок та заходів агітаційного характеру, у профорієнтаційній роботі та

довузівській підготовці молоді (МАН), відвідував школи міста та області з профорієнтаційною інформацією, виконував обов'язки куратора 364 гр.

Заступник керівника ННІ історії, політології та права з наукової роботи. Член Національної спілки краєзнавців України (Миколаївська обласна організація НСКУ) та Документаційного центру з вивчення історії порохової фабрики Лібенау (ФРН). Член Обласної редколегії серій науково-документальних видань «Реабілітовані історією. Миколаївська область» (дослідження політичних репресій), «Книга Пам'яті України. Миколаївська область» (дослідження участі мешканців Миколаївщини в Другій світовій війні), «Дорогами війни. Миколаївська область» (дослідження участі мешканців Миколаївщини у російсько-українській війні (АТО). Участь у підготовці 7 тому «Реабілітовані історією. Миколаївська область» (2017 р).

Участь у підготовці 16 тому «Книга Пам'яті України. Миколаївська область» (2018 р.) та 2 тому «Дорогами війни» (2017 р).

Список абітурієнтів кафедри історії та археології у 2017-2018 н.р.

№	ПІБ	ЗОШ	АДРЕСА / ТЕЛ.	ВИКЛАДАЧ
1	Сахарчук Анастасія	Баштанська ЗОШ І – ІІІ ступенів № 1.		Гузенко Ю.І.
2	Прудка Руслана (потенційний абітурієнт)	Баштанська ЗОШ №2		Погорелов А.А.
3	Кликіч Андрій Сергійович (потенційний абітурієнт)	Кривоозерська ЗОШ І-ІІІ ступенів №1		Погорелова А.А.
4	Ворона Микола (потенційний магістрант)	Факультет іноземної філології		Погорелов А.А.

Міжнародна співпраця:

Упродовж 2017-2018 рр. продовжено міжнародну співпрацю у сфері науково-практичних археологічних досліджень (розкопки) в рамках виконання міжнародних договорів:

1. Співпраця за трьохстороннім договором про співпрацю між МНУ ім. В.О.Сухомлинського, НДЦ «Лукомор'є» ОАСУ ІА НАН України та **Institut für Prähistorische Archäologie Freie Universität Berlin**. Спільні археологічні дослідження на пам'ятках археології нижнього Побужжя (городище фінальної бронзи Дикий Сад).
2. Участь у проекті лабораторії генетики ЄС (учасники: Естонський науковий центр м. Тарту, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського).

Археологічний аналіз матеріалів досліджень (ідентифікація, опис, датування викопних останків, характеристика стратиграфічних горизонтів, археологічних комплексів та історичного контексту) матеріалів стародавніх курганів (керівники розкопок Смирнов О.І., Господаренко О.В.) та артефактів городища Дикий Сад (керівники розкопок Горбенко К.В., Кузовоков В.В., Козленко Р.О.) дозволили встановити хронологічні межі пам'яток та культурну приналежність населення регіону у III-II тис. до н.е. Антропологічні матеріали розкопок відібрано для проведення генетичних досліджень (виділення ДНК, створення геномних бібліотек, генотипування, геномне секвенування тощо), біоінформаційного аналізу геномних даних стародавнього населення Східної Європи.

Основна тематика досліджень – зміна (або незмінність) генетичного ландшафту на території Північного Причорномор'я та Північного Кавказу у II-I тис. до н.е. Попередні результати аналізів дозволяють віднести стародавнє населення Півдня України (III тис. до н.е. – початок I тис. н.е.) до єдиного генетичного ландшафту.

3. Участь у проекті за підтримки Фонду Фольксвагену (Німеччина): *«Керамічний аналіз для реконструкції соціально-економічних умов в мобільних груп населення на північ від Чорного моря між 1100 та 600 pp. до н.е.»* № 90 216 (учасники: Institut für Prähistorische Archäologie Freie Universität Berlin, інститут археології НАН України, Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського). У рамках спільних досліджень, за матеріалами розкопок городища Дикий Сад (керівники: Горбенко К.В., Кузовоков В.В., Козленко Р.О.), проведено реконструкцію палеокліматичних умов епохи фінального бронзового віку. За даними геохімічних індикаторів встановлено, що формування культурного шару городища відбувалося в умовах переходу від сухих та прохолодних кліматичних умов до більш вологих та теплих. Зазначені зміни клімату у регіоні вплинули на культурно-історичні процеси та привели до появи нових археологічних культур (кіммерійці та скіфи) та зміни у господарстві (перехід від осілого землеробського укладу до кочового).

Упродовж 2017-2018 навчального року продовжено міжнародну співпрацю у сфері науково-практичних історико-краєзнавчих досліджень у рамках виконання міжнародних договорів:

1. Робота у рамках договору про співпрацю між МНУ ім. В.О.Сухомлинського та Дослідницьким центром Східної Європи Бременського університету (Бремен, ФРН). Спільні дослідження історії примусової праці населення Миколаївщини на військово-промислових об'єктах Третього рейху міста Бремена під час Другої світової війни (Бункер «Валентин»). У жовтні 2017 року проведено Міжнародний науково-практичний семінар „Following the Nazi forced labor in Northern Germany“, що приходив на базі двох Бременських університетів: Universität Bremen, Jacobs University Bremen.

Участь у семінарі відбувалась за **грантової підтримки** Міністерства Закордонних Справ ФРН за програмою Німецької служби академічних обмінів (DAAD) "Studienreisen für Gruppen ausländischer Studierender in Deutschland".

Обсяг отриманого гранту –132.440 грн. Керівник проекту від університету – доцент А.А. Погорєлов.

2. Робота у рамках договору про співпрацю між МНУ ім. В.О.Сухомлинського та Документаційним центром з вивчення історії порохової фабрики Лібенау (Лібенау, ФРН). Спільні дослідження історії примусової праці населення Миколаївщини на військово-промислових об'єктах Третього рейху в районі округу Нінбург під час Другої світової війни (Порохова фабрика Лібенау).

Погорєлов А.А. – **член наукової ради** Документаційного центру з вивчення історії порохової фабрики Лібенау (ФРН).

Зав.кафедрою
Історії, етнології
та археології

Н.О. Рижева